

захисту покладаються фактично на оператив критичної інфраструктури, тобто в тому числі і на сам суд та на територіальні управління ДСА, що тягне за собою створення спеціального апарату, фахівці якого повинні проводити аналіз існуючих загроз та ризиків, та розробляти відповідні рекомендації щодо захисту об'єкту інфраструктури. Також, при організації безпеки конкретного суду необхідно враховувати його призначення та відповідно до цього створювати безпечні умови забезпечення важливих функцій держави в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні : зб. міжнар. експерт. нарад / упоряд. Д. С. Бірюков, С. І. Кондратов. К. : НІСД. 2016. 176 с.
2. Про доцільність та особливості визначення критичної інфраструктури в Україні». Аналітична записка/Д.С. Бірюков. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1026/>.
3. Про критичну інфраструктуру: Закон від 16 листопада 2021 р., №1882-IX. Редакція від 05.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (01.11.2023).
4. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури: Постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 1109. Редакція від 11.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#Text> (01.11.2023).
5. Рішення № 9 від 24 лютого 2022 р.: Рада Суддів України. URL: <https://rsu.gov.ua/uploads/news/risenna-rsu-no9-vid-240222-2de02988e4.pdf> (01.11.2023).

УДК 342

Богдан ЧАЛИЙ

*здобувач третього (наукового) рівня освіти доктор PhD кафедри права гуманітарно-правового факультету, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут", м. Харків, Україна
e-mail: b.y.chalyi@khai.edu, chaliybohdan@ukr.net, ORCID: 0000-0001-5086-8228*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Перехід суспільства від аналогових технологій до *цифрових* пов'язано з виникненням актуальних питань, що потребує дослідження та подальшого їх практичного втілення. Проблема захисту інформації з обмеженим доступом в сучасних умовах посідає провідне місце в повсякденній діяльності фізичних осіб та у господарській діяльності суб'єктів господарювання. Особливий попит отримання інформації з обмеженим доступом зумовлено отримання перевагам у конкурентній боротьбі юридичних осіб, що здійснюють господарську діяльність, фізичні особи володіючи певною інформацією є більш конкурентоспроможними. Особливості діяльності кожного підприємства і є пришвидшуючими факторами, що зумовлюють більш вигідні умови випуску та реалізації товарів чи послуг.

Питання комерційної таємниці було актуальним завжди, оскільки кожне підприємство намагалось зберегти свої індустріалізаційні секрети та технології. Законодавче відображення вищезазначена правова категорія знайшла закріплення у Кримінальному уложенні 1903 року [1], у положеннях якого виокремлювалися декілька видів таємниць, зокрема, комерційна. Не дивлячись на різні стадії розвитку суспільства, питання захисту комерційної таємниці залишалось, і особливу актуальність придбало зі здобуттям Україною незалежності, а саме з моменту прийняття Акту незалежності України 1991 року, а також у зв'язку з подальшими кроками до вступу України до Європейського Союзу, оскільки виникає необхідність виконання вимог Угоди про комерційне використання інтелектуальної власності TRIPS [2].

На законодавчому рівні закріплено положення щодо збору та розповсюдження інформації, що віднайшло своє відображення у статті 34 Конституції України: «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.»[3] Але законодавець передбачив і іншу сторону, попередивши зловживання своїми правами, - було встановлено обмеження, а саме забороняється розголошувати інформацію, одержаної конфіденційно.

Згідно статті 420 Цивільного кодексу України до об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, але не виключно, належить комерційна таємниця [4].

Комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці (стаття 505 Цивільного кодексу України) [4].

У подальшому законодавче регулювання комерційної таємниці знайшло своє відображення у Законі України "Про інформацію" [5], Постанові КМУ «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» [6], Закон України "Про доступ до публічної інформації [7] та ін.

Зазначаємо, що в Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (статтею 39 розділу 7 встановлено, що фізичні та юридичні особи повинні мати можливість захисту інформації, яка законно знаходиться під їх контролем, від розкриття, придбання або використання іншими без їхньої

згоди у такий спосіб, який суперечить чесній комерційній практиці, якщо така інформація:

а) є секретною у тому розумінні, що вона як єдине ціле або у точній конфігурації та поєднанні разом її компонентів, загально відомих або доступних для осіб у колах, що звичайно мають справу з інформацією, про яку йдеться;

б) має комерційну цінність через те, що вона є секретною;

в) зберігається в секреті внаслідок вжиття за відповідних обставин певних заходів особою, яка законно здійснює контроль за цією інформацією) [8].

Господарський кодекс України також містить відповідні положення (статтею 36 встановлено, що під комерційною таємницею слід розуміти відомості (інформацію), пов'язані з виробництвом, управлінням, технологією, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, та розголошення якої може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання. За неправомірне збирання, розголошення або використання відомостей, що є комерційною таємницею, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом; частиною 1 статті 162 передбачається, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами, за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності) [9].

Отже, зазначимо, що у чинному законодавстві України відсутній перелік конкретних відомостей, які можуть визнаватися комерційною таємницею. Чинне законодавство не дає чіткого визначення понять, термінів та не забезпечує правову основу регулювання суспільних відносин у цій сфері, а встановлює тільки загальні правила у сфері виявлення, збору, аналізу та передачі інформації, яка зазначена як комерційна. Відтак, через неоднозначне розуміння та тлумачення інститут комерційної таємниці працює не ефективно. Як наслідок, з боку держави немає гарантій захисту інформації фізичних та юридичних осіб. Погіршується становище суб'єктів інтелектуальної власності тим, що представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які мають доступ до комерційної таємниці суб'єктів господарювання, не несуть жодної відповідальності за розголошення таких відомостей, що іноді призводить до зловживання своїм становищем для отримання певної вигоди.

В умовах воєнного стану будь-яка інформація, зокрема, але не виключно, комерційна, потребує особливого та ретельного дослідження та регулювання. І хоча деякі механізми протидії існують, вони потребують глибокого аналізу та доопрацювання.

Таким чином, для посилення розвинення економіки, інноваційного розвитку та стимулювання інвестицій в Україні, потрібно посилити регулювання вищезазначених суспільних відносин шляхом внесення змін до законодавчої бази та її розширення, а саме створення профільного спеціального акту, оскільки такі законодавчі зміни необхідні в умовах сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне уложення 1903 року (Уголовное уложение 1903 года // Приложение к Собр. Узак. и Расп. Правительства за 1903 год. - № 38. - Отд. 1. - 144 с.).
2. Угода про комерційне використання інтелектуальної власності: від 15.04.1994. Редакція від 6.12.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text. – 10.02.2023.
3. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. – 10.02.2023.
4. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 № 435-IV. Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. – 10.02.2023.
5. Закон України "Про інформацію": від 02.10.1992 № 2657-XII. Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. – 10.02.2023.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці»: від 09.08.1993 № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text>. – 10.02.2023.
7. Закон України "Про доступ до публічної інформації": від 13.01.2011 № 2939-VI. Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>. – 10.02.2023.
8. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: від 15.04.1994. Редакція від 06.12.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text. – 10.02.2023.
9. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 № 436-IV. Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. – 10.02.2023.